Fert Ve Toplum Açısından Merhametin Önemi
Gönderen Kadir Hatipoglu - Kasım 23 2023 01:00:00

                             FERT VE TOPLUM AÇISINDAN MERHAMETİN ÖNEMİ   Şefkat ve merhamet, dinimizin üzerinde durduğu en önemli konulardan biridir. Âlemlere rahmet olarak gönderilen peygamberimiz Hz.Muhamed (S.A.V) merhametin en güzel timsali olmuştur. O,herkese, her canlıya karşı şefkat ve merhamet gösterilmesini Müslümanlara tavsiyelerde bulunmuş, kendileri de bilhassa ihtiyarlara, çocuklara, Yetim ve yoksullar ile hayvanlara karşı derin bir şefkat ve merhamet duyguları beslemekteydi. Peygamber efendimiz bir hadisi şerifte şöyle buyuruyor. الرَّاحِمُونَ يَرْحَمُهُمُ اللّهُ تَعالى! ارحَمُوا مَنْ في ا‘رضِ يَرْحَمْكُمْ مَنْ في السَّمَاءِ الرَّحِمُ شِجْنَةٌ مِنَ الرَّحْمنِ مَنْ وَصَلَهَا وَصَلَهُ اللّهُ وَمَنْ قَطَعَهَا قَطَعَهُ اللّهُ تَعالى "Allah, merhametli olanlara rahmetle muamele eder. Öyleyse, sizler yeryüzündekilere karşı merhametli olun ki, semâda bulunanlar da size rahmet etsinler.”[1] Bozulmamış fıtratın göstergelerinden olan merhamet, kalplerin inceldiği anlarda ortaya çıkarak yardımlaşmaya dönüşür. Eğer insanoğlu kendisinde doğuştan var olan iyi fıtratı ortaya çıkarır ve vahye tabi olursa, insanlara barış, sevgi ve merhamet eğilimleri aşılayacak olan fıtri kimliğin zihinlerde kuvvetlendirilmesi suretiyle erdemli bir topluluk meydana getirebilir. Gerçek merhametin kaynağı Allah sevgisi ve İslam kardeşliğidir. Merhamet ve yardımlaşma, fertlerin derunundan kaynaklanan toplumun en temel dinamiğidir. Bugün İslam dünyasının önündeki en büyük mesele, iç ve dış âlemimizde “tevhitten uzaklaşarak parçalanmış hale gelmiş olmaktır. Kişisel bölünmüşlük, sosyal ayrışmaya sebep olmuş; iletişim, merhamet ve

yardımlaşma duyguları körelmiş, bölük pörçük, acınası bir hal ortaya çıkmıştır. İslam ahlakının gereği tüm farklılıklara rağmen Müslümanların, birbirlerinin kardeşleri oldukları gerçeğini unutmamalarıdır. Irkı, dili, vatanı, mezhebi ne olursa olsun, tüm Müslümanların kardeşliği şuuru, her fert tarafından hissedilmelidir. Muhterem Müminler Sosyal bütünleşme, dayanışma ve yardımlaşma bakımından İslami ibadetlerin önemi büyüktür. Çünkü ibadetler, yalnız kul ile Allah arasındaki ilişkileri düzenlemekle kalmaz. Aynı zamanda, ferdin yakın çevresiyle ve toplumla ilişkilerini doğrudan veya dolaylı olarak güzelleştirir. Kişisel niteliği etkin görülen namaz ve oruç ibadetinin bile, sosyal kontrol, kötülüklerden uzak durma, toplumsal kaynaşma, iç ve dış huzuru sağlama, yoksullara yardım eli uzatma gibi olumlu sonuçları vardır. Bu özellik; zekât, hac, kurban ve kefaret gibi ibadetlerde daha etkin görülür. Nakledeceğim ayetlerde Allah-u Teâla temel olarak Müslüman toplumun ayırıcı ve karakteristik özellikleri dile getirilmektedir:
وَالَّذِينَ
يَجْتَنِبُونَ كَبَآئِرَ
اْلاِثْمِ
وَالْفَوَاحِشَ وَاِذَا
مَا غَضِبُوا
هُمْ
يَغْفِرُونَ
وَالَّذِينَ
اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمْ
وَاَقَامُوا
الصَّلَوةَ
وَاَمْرُهُمْ شُورَى
بَيْنَهُمْ
وَمِمَّا
رَزَقْنَاهُمْ
يُنْفِقُونَ
وَالَّذِينَ
اِذَآ
اَصَابَهُمُ
الْبَغْىُ
هُمْ
يَنْتَصِرُونَ “Size verilen şeyler, dünya hayatının geçimidir. İnanıp Rabb’lerine güvenenler için Allah’ın yanında bulunanlar daha iyi ve daha kalıcıdır. Onlar büyük günahlardan ve çirkin işlerden kaçınırlar; kızdıkları zaman da affederler. Rabb’lerinin çağrısına gelirler, namaz kılarlar. Onların işleri aralarında danışma (istişare) iledir. Kendilerine verdiğimiz rızktan hayır için harcarlar. Bir zulüm ve saldırıya uğradıkları zaman, yardımlaşarak kendilerini savunurlar. Kötülüğün cezası, yine onun gibi bir

kötülüktür. Kim affeder, barışırsa onun mükâfatı Allah’a aittir. Doğrusu Allah zalimleri sevmez. Zulüm gördükten sonra hakkını alan kimselerin aleyhine bir yol yoktur. İnsanlara zulmedenlere, yeryüzünde haksız yere taşkınlık edenlere karşı durulmalıdır. İşte can yakıcı azap bunlaradır. Fakat kim sabreder kendisine yapılan kötülüğü affederse şüphesiz bu hareketi, yapılmaya değer işlerdendir.[2] Değerli Kardeşlerim İslam toplumlarında sosyal uyum için, evrensel vicdanın uyandırılması gerekmektedir. Bunun için ilim, akıl ve fazilet şarttır. İnsanın aklı, fıtratında yerleştirilmiş bulunan iyi ahlakı bulmakla yükümlüdür. Eğer insanoğlu kendisinde doğuştan var olan iyi fıtratı ortaya çıkarır ve vahye tabi olursa, insanlara barış, sevgi ve merhamet eğilimleri aşılayacak olan fıtri kimliğin zihinlerde kuvvetlendirilmesi suretiyle erdemli bir topluluk meydana getirebilir. Bozulmamış fıtratın göstergelerinden olan merhamet, kalplerin inceldiği anlarda ortaya çıkarak yardımlaşmaya dönüşür. Gerçek merhametin kaynağı Allah sevgisi ve İslam kardeşliğidir. Kişinin Allah'a olan sevgisi, O'nun yarattığı varlıklara karşı kalbinde bir sıcaklık hissetmesine neden olur. Allah'ı seven insan, O'nun yarattıklarına karşı doğrudan bir muhabbet, şefkat ve merhamet hisseder. Kendisini ve tüm insanları yaratan Rabbimize karşı duyduğu bu güçlü sevgi ve bağlılıktan dolayı, Kuran'da emredildiği doğrultuda insanlara karşı güzel ahlaklı, merhametli ve yardımsever bir şekilde davranır. Allah müminlerin merhametini وَاخْفِضْ جَنَاحَكَ لِلْمُؤْمِنِينَ "şefkat kanatlarını germek"[3]olarak tanımlamıştır, çünkü inananlar merhameti sadece belirli olaylar karşısında değil, hayatın her anını kapsayan bir ahlak modeli olarak yaşarlar. Dolayısıyla da ferdi ve sosyal hayatta onların merhametlerini yansıtan pek çok ahlak güzelliği ortaya çıkar. Allah'ın, ahiret günü kurtuluşa erenlerden olmaları, rahmetine ve cennetine kavuşabilmeleri için kullarına emrettiği hükümlerden biri de ثُمَّ كَانَ مِنَ الَّذِينَ اَمَنُوا وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ وَتَوَاصَوْا بِالْمَرْحَمَةِ "merhameti birbirlerine tavsiye edenlerden olmaktır.[4]   Hayatlarını Allah'ın rızasını kazanmaya adayan müminler, Allah'ın bu hükmünü eksiksiz ve kusursuz olarak yerine getirmeye çalışırlar. Onların merhamet anlayışlarının temelinde Allah'a olan samimi imanları yatar. Ayrıca Allah Kuran'da inananların مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللهِ وَالَّذِينَ

مَعَهُ
اَشِدَّآءُ
عَلَى
الْكُفَّارِ
رُحَمَآءُ
بَيْنَهُمْ
تَرَيهُمْ "kâfirlere karşı zorlu, kendi aralarında ise merhametli”[5]olduklarını bildirmiştir. Ayetin bu ifadesinden anlaşıldığı gibi, müminlerin şefkat ve merhamet gösterdiği kişiler yine müminler, yani Allah'a inanan, O'ndan korkup sakınan insanlardır. "Sizin dostunuz (veliniz), ancak Allah, O'nun elçisi, rüku' ediciler olarak namaz kılan ve zekatı veren mü'minlerdir"[6] ayeti gereği birbirlerinin velileri olduklarını bilir ve bunun getirdiği samimiyet ve düşkünlük ile hareket ederler.[7] Sevgili Kardeşlerim Bilindiği gibi bu dünya bir imtihan dünyasıdır. İmtihan sırrına binaen Cenabı Allah, herkesi aynı durumda yaratmamıştır. Zengine mal ve serveti verirken fakirleri de gözetmelerini, onlara da iyilik yapmalarını emreder. Böyle yapanların büyük ecirler kazanacaklarını haber verir. Peygamber efendimiz (S.A.V) yoksul ve çaresizlerin yardımına koşanların bir nevi cihat yaptıklarını bildirerek şöyle buyuruyor. «
السَّاعِي
علَى
الأَرْمَلَةِ
وَالمِسْكِينِ
كَالمُجاهِدِ في سبيلِ
اللَّه »
وأَحْسُبهُ
قال : «
وَكَالْقائِمِ الَّذي لا
يَفْتُرُ ،
وَكَالصَّائِمِ لا
يُفْطِرِ»

““Dul Kadınlara, yoksulların işlerine yardım eden kimse, Allah yolunda cihâd etmiş gibi sevap kazanır.” Râvi diyor ki, hatta Hz. Peygamber’in: “O kimse tıpkı geceleri durmadan namaz kılan, gündüzleri hiç ara vermeden oruç tutan kimse gibidir” buyurduğunu da sanıyorum.[8]

            Canlılara yapılacak iyiliğin dinimizdeki yeri öyle önem taşır ki köpek ve kedi gibi sokaklara terk edilen hayvanlara karşı yapılan ufak bir iyilik ve merhametin bazen Allah’ın affına sebep olabildiği gibi hiç önemsemediğimiz bir haksızlık ta insanı cehenneme kadar sürükleyebilir. Nitekim Resulü Ekrem (S.A.V)’ in bildirdiğine göre

قال رسول
اللّهِ #:
بَيْنَمَا
رَجُلٌ
يَمْشى
بِطَرِيقٍ
اشْتَدَّ
عَلَيْهِ
الْعَطَشُ
فَوَجَدَ
بِئْراً
فَنَزَلَ
فِيهَا
فَشرِبَ
ثُمَّ خَرَجَ
وَإذَا
كَلْبٌ
يَلْهَثُ
يَأكُلُ
الثَّرَى
مِنَ
الْعَطَش.
فقَالَ
الرَّجُلُ:
لَقَدْ
بَلَغَ هذَا
الْكَلْبُ
مِنَ
الْعَطَشِ
مِثْلَ
الَّذِى كانَ
بَلَغَ
مِنِّى
فَنَزَلَ
الْبِئْرَ
فَمَ‘َ
خُفَّهُ
مَاءً ثُمَّ
أمْسَكَهُ
بِفيهِ
حَتَّى
رَقِىَ
فسَقَى
الكَلْبَ
فَشَكَرَ
اللّهُ
تَعالى لَهُ
فَغَفَرَ

لَهُ. قَالُوا
يَا رسُولَ
اللّهِ
وَإنَّ لَنَا
في
الْبَهَائِم&#16
16; أجْراً؟ قالَ:
في كُلِّ
كَبِدٍ
رَطْبَةٍ
أجْرٌ
            "Bir adam yolda, yürürken susadı ve susuzluğu arttı. Derken bir kuyuya rastladı. İçine inip susuzluğunu giderdi. Çıkınca susuzluktan soluyup toprağı yemekte olan bir köpek gördü. Adam kendi kendine: "Bu köpük de benim gibi susamış" deyip tekrar kuyuya inip, mestini su ile doldurup ağzıyla tutarak dışarı çıktı ve köpeği suladı. Allah onun bu davranışından memnun kaldı ve günahlarını affetti." Resûlullah'ın yanındakilerden bazıları: "Ey Allah'ın Resûlü! Yani bize hayvanlar (a yaptığımız iyilikler) için de ücret mi var?" dediler. Aleyhissalâtu vesselâm: "Evet! Her "yaş ciğer" (sahibi) için bir ücret vardır" buyurdu." [9] Diğer Taraftan Bir kadın ise
قال رَسول
اللّهِ #:
دَخَلَتِ
امْرَأة
النَّارَ في
هِرَّةٍ
رَبَطَتْهَا
فَلَمْ
تُطْعِمْهَا
ولَمْ
تَدَعْهَا
تَأْكُلُ
مِنْ خَشَاشِ
ا‘رْضِ "Bir kadın, eve hapsettiği bir kedi yüzünden cehenneme gitti. Kediyi hapsederek yiyecek vermemiş, yeryüzünün haşeratından yemeye de salmamıştı."[10]
            Yüce İslam dini, müminleri şefkat ve iyiliğe davet ederken bu insani hizmetlerine karşılık elde edecekleri manevi kazancıda belirtmektedir. Özellikle yetim çocukların bakımını üzerine alan kimselere de büyük müjdeler vaat ediliyor. Bu mükâfat, daimi saadetin kazanılmasıdır. Ve bu büyük müjde, Cennet makamının müjdesidir. İşte bu konuya dair bir hadisi şerifte şöyle buyrulmuştur
قال رسول
اللَّه صَلّى
اللهُ
عَلَيْهِ
وسَلَّم :
«كَافِل

الْيتيمِ
لَهُ أَوْ
لِغَيرِهِ .
أَنَا وهُوَ
كهَاتَيْنِ
في الجَنَّةِ
» وَأَشَارَ
الرَّاوي
وهُو مَالِكُ
بْنُ أَنَسٍ
بِالسَّبَّابةِ
والْوُسْطى
“Kendi yetimini veya başkasına ait bir yetimi himâye eden kimseyle ben, cennette şöyle yanyana bulunacağız.” Hadisin râvisi Mâlik İbni Enes, -Peygamber aleyhisselâm’ın yaptığı gibi- işaret parmağıyla orta parmağını gösterdi.[11]
            Muhterem Müminler Müslüman kişi İslam’ın önemle üzerinde durduğu şefkat ve merhamet konusunda duyarlı olmalıdır. Sevgi, merhamet, şefkat ve yardımlaşma iyi mü’min olmanın ve Allah’ın kul olarak yarattığı insana saygının birer simgesi ve önemli göstergeleridir. Bütün insanlara karşı anlayışlı ve tüm yaratılmışlara karşı merhametli olmak, İslâm’ın insanı ulaştırmak istediği kemâlin esasıdır. Bu ise, önce mü’minlerin kendi aralarında başlar, sonra insanlığı ve bütün yaratılmışları içine alır. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: مثَلُ
الْمُؤْمِنِينَ فِي
تَوَادِّهِمْ
وتَرَاحُمِهِمْ
وتَعاطُفِهِمْ ، مَثَلُ
الْجَسَدِ
إِذَا
اشْتَكَى
مِنْهُ
عُضْوٌ
تَداعَى لهُ
سائِرُ
الْجسدِ
بالسهَرِ
والْحُمَّى
“Mü’minler birbirlerini sevmekte, birbirlerine acımakta ve birbirlerini korumakta bir vücuda benzerler. Vücudun bir uzvu hasta olduğu zaman, diğer uzuvlar da bu sebeple uykusuzluğa ve ateşli hastalığa tutulurlar.”[12] Âişe radıyallahu anhâ şöyle dedi: Çölde yaşayan bedevîlerden bir grup Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’ in huzuruna geldiler ve: - Siz

çocuklarınızı öpüyor musunuz? diye sordular. Peygamberimiz: نَعَمْ Fakat biz, Allah’a yemin ederiz ki, onları öpmüyoruz, dediler. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: أَوَ أَمْلِكُ إِنْ كَانَ اللَّه نَزعَ مِنْ قُلُوبِكُمْ الرَّحمَةَ “Allah sizin kalplerinizden merhamet duygusunu çıkarıp almışsa, ben ne yapabilirim ki!” buyurdu.[13] Cerîr İbni Abdullah radıyallahu anh’den rivâyet edildiğine göre, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: مَنْ لا يرْحَم النَّاس لا يرْحمْهُ اللَّه “İnsanlara merhamet göstermeyen kimseye Allah da merhamet etmez.” [14]   Şeyh Sa'dî-i Şîrâzî (k.s) ne güzel demiş: "Arkadaş! Yumuşaklıkla düşmanın derisini bile yüzebilirsin. Sert muamele ise dostu dahi düşman eder. Örs gibi katı yüzlülük eden herkes, kafasına muhakkak çekiç yer."   [1] Tirmizî, Birr 16 [2] Şûra, 36-43 [3] Hicr, 88 [4] Beled, 17 [5] Fetih, 29 [6] Maide, 55 [7] Emin Sert Hayat Sermayesi   sosyo-psikolojik-açıdan merhamet ve □□yardımlaşma [8] Buhârî, Nafakât 1, Edeb 25, 26; [9] Buhârî, Şirb 9 [10] Buhârî, Bed'ü'l-Halk 17 [11] Müslim, Zühd 42 [12]Buhârî, □□Edeb 27; Müslim, Birr 66 [13] İbni Mâce, Edeb 3 [14] Müslim, Fezâil 66.

islam ve Hayat,Güncel Vaaz ve Hutbeler